

NÁVRH HABILITAČNEJ KOMISIE

V zmysle § 76 ods. 1, 3, 4 a 6 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v zmysle § 1 ods. 15 vyhlášky č. 246/2019 Z. z. o postupe získavania vedecko-pedagogických alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor a podľa Zásad habilitačného konania o udelenie titulu docent a vymenúvacieho konania za profesora na Prešovskej univerzite v Prešove.

Uchádzačka: **Mgr. Adela Lešková Blahová, PhD.**

Odbor habilitačného a inauguračného konania: **etika**

1. Zoznam členov habilitačnej komisie a oponentov

Predseda: prof. PhDr. Vasil Gluchman, CSc.
Členovia: prof. PhDr. Petr Jemelka, Dr.
prof. PhDr. Eugen Andreansky, PhD.
Oponenti: Dr. h. c. prof. PhDr. František Mihina, CSc.
prof. MUDr. Jozef Glasa, PhD.
prof. PhDr. Viera Bilasová, CSc.

2. Vyhodnotenie plnenia kritérií uchádzačky

Pedagogická činnosť uchádzačky

Mgr. Adela Lešková Blahová, PhD., pôsobí ako vysokoškolská učiteľka – odborná asistentka pre odbory *etika* a *etická výchova* na Inštitúte etiky a bioetiky Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove od roku 2009 doteraz. Počas svojej doterajšej pedagogickej praxe zabezpečovala výučbu týchto odborných predmetov na odboroch *etika* a *etická výchova* – Sociálna etika, Etika politiky, Sociálna a politická etika, Súčasné etické teórie, Úvod do aplikovanej etiky, Ekologická/Environmentálna etika, Environmentálna výchova, Ekofilozofia, Bioetika, Odborná prax, Praktický seminár z etiky, Etické poradenstvo, Kultúrna antropológia a množstvo textových seminárov. Ďalej zabezpečovala organizačnú prípravu a priebeh Študentskej vedeckej konferencie na katedre, resp. inštitúte. Doteraz viedla 31 záverečných prác na 1. a 2. stupni vysokoškolského štúdia. Rovnako je aj členkou štátnicových a rigorózných komisií v rámci odborov *etika* a *etická výchova*.

Vedecko-výskumná a expertízna činnosť uchádzačky

Vedecko-výskumné zameranie Mgr. Adely Leškovej Blahovej, PhD. je v súlade s jej pedagogickou činnosťou a zameriava sa na otázky dejín etického myslenia, etickej teórie, aplikovanej a profesijnej etiky.

Z predloženého zoznamu vedecko-výskumnej a publikačnej činnosti vyplýva, že Mgr. Adela Lešková Blahová, PhD. spĺňa požadované scientometrické kritériá na habilitačné konanie podľa schválených zásad VR PU i VR FF PU v Prešove. Všetky sú podrobne uvedené v zozname publikačnej činnosti. Eviduje dostatočný počet citácií (100 citácií a ohlasov, z toho 24 v zahraničí a 13 citácií a ohlasov je evidovaných vo WoS, resp. v Scopuse), bola riešiteľkou 8 ukončených projektov. V čase podania žiadosti participovala na projekte VEGA venovanom *Faktory formálnej a neformálnej starostlivosti v systéme dlhodobej starostlivosti* (pod vedením prof. Balogovej). Podľa materiálov predložených habilitačnej komisii najvýznamnejším výsledkom jej doterajšej vedeckovýskumnej činnosti je jej monografia *Bioetika v kontextoch etiky sociálnych dôsledkov (aplikácia zvolenej paradigmy na vybrané*

bioetické problémy) (2010), prípadne učebný text *Environmentálne hodnoty v etickej výchove* (2015). Okrem toho je autorkou množstva vedeckých prác publikovaných doma i v zahraničí. V prehľade svojej publikačnej činnosti predloženom Vedeckej rade FF PU v Prešove k začatiu habilitačného konania uvádza 53 vedeckých prác spolu, nemá však nijaké vedecké práce publikované v časopisoch zaradených do databázy Web of Science alebo Scopus.

Uvedený prehľad dokumentuje, že uchádzačka Mgr. Adela Lešková Blahová, PhD. spĺňa kritériá na udelenie titulu docent a je uznávanou vedeckou a pedagogickou osobnosťou.

3. Závery oponentských posudkov na habilitačnú prácu

prof. PhDr. František Mihina, CSc.

V zmysle všeobecne uznávaných kritérií vo svojom posudku oponent sledoval ako sa autorka predloženého textu vyrovnala s požiadavkou originality a samostatného výskumu, či a aké zásadné poznatky alebo teoretické riešenia problému ponúkla, resp. v akej miere interpretačne zvládla zahraničnú literatúru. Prof. Mihina pripomína, že v danej oblasti jestvuje značná pluralita názorov, terminologická nedôslednosť, v mnohom aj zhoda a podobne, ale čitateľ je na záver 1. kapitoly predloženej práce na tom rovnako, ako na jej začiatku – dozvie sa, čo si myslí ten či onen, ale chýba mu argumentovaný a inferenčne *dotiahnutý* kvalifikovaný názor – keď už nie autorky samej, potom aspoň v podobe prijateľného sumáru. Problém podľa neho spočíva v tom, že vo vede ide o hľadanie pravdy, tá je logickou charakteristikou výrokov, výpovedí, ktoré sú jej produktom – toho sa vždy niekto obáva! Étos vedy spočíva výlučne v tomto smerovaní, nie v dôsledkoch, ktoré je možné s pravdivými výpoveďami spájať. Všetko ostatné predstavuje jeho eróziu. Podľa oponenta neprekvapuje, že druhú kapitolu autorka uzatvára „prekvapujúcim“ apelom: „Ako som ukázala vyššie, stratégie na podporu integrity výskumu a prevenciu nezodpovedného (širšieho nemorálneho) konania vo vede musia zahŕňať posilnenie etického vzdelávania vedecko-výskumných pracovníkov, ako aj podporu spravodlivosti na akademických pracoviskách, tzv. organizačnú spravodlivosť“. Ak sa tak nestane – „dlhodobé a efektívne riešenie podpory vedeckej integrity nedocielime“. Čo obsahuje tento záver? – V podstate „nič“ – jeho výpovedná hodnota je nízka!

Aj 3. kapitola práce podľa oponenta naznačuje, že autorka sa ponorila do názorov a odkazov veľkého množstva autorov, že sa pohybuje vo svete kníh a textov s ľahkosťou a vytrvalo. Škoda, že až do takej miery, že jej neostal priestor na premyslenejšiu explikáciu vlastného modelu, ak by bola schopná ho sformulovať.

Oponent odporúča v prípade úspešnej obhajoby udeliť Mgr. Adele Leškovej Blahovej, PhD. titul docent v odbore etika.

prof. MUDr. Jozef Glasa, PhD.

Zvolená téma predloženej habilitačnej práce je podľa prof. Glasu mimoriadne aktuálna a potrebná, a to z mnohých dôvodov. Súhlasí s autorkou, že vhodné, zrozumiteľné spracovanie týchto tém, tak pre odbornú – a tým menej pre laickú verejnosť, je v našich podmienkach pomerne zriedkavé a zjavne nedostatočné. V tomto kontexte hodnotí poctivú snahu autorky vysoko pozitívne a prínosne.

Autorka sa v práci zamerala na problematiku komplexných vzťahov a súvislostí vedeckej integrity a mravnej zodpovednosti resp. etickej integrity vedeckých pracovníkov. Autorka pritom podľa jeho názoru vychádzala z adekvátne zvolených argumentačných prúdov prítomných v aktuálnej medzinárodnej filozoficko-etickej reflexii. Toto úsilie autorke umožnilo dospieť k originálnym postojom a záverom, ktoré rozhodne znamenajú prínos pre túto oblasť etického diskurzu minimálne v našich podmienkach. Sú zároveň aj výzvou pre samotnú autorku, aby svoje úsilie v nasledujúcom období pokiaľ možno ešte ďalej prehĺbila, formulačným i argumentačným precizovaním, napríklad pri príprave

monotematickej monografii, ktorá by mohla byť rovnako aktuálnym, ako v istom zmysle aj trvalým prínosom.

Oponent odporúča udeliť Mgr. Adele Leškovej Blahovej, PhD. titul docent v odbore etika.

prof. PhDr. Viera Bilasová, CSc.

Autorka podľa oponentky prijala ako východisko svojich úvah stanovisko, ktoré sa opiera o názor, že začlenenie vedeckého poznania a jeho výsledkov do spoločensky akceptovanej a produktívnej del'by práce s efektom praktického využívania si vyžaduje podriadiť vedu ako sociálnu inštitúciu určitým normatívom, ktorých súčasťou sú nielen odborné, ale aj etické normy. Kladie si otázku ako riešiť a prijať normatívnu povahu vedy – oproti silným tvrdeniam o jej objektivite a neutralite – ako súčasť cieľovej hodnoty samotnej vedy. Dostatočne zvažuje vonkajšie aj vnútorné faktory vývinu vedy a formuluje stanovisko, ktoré sa opiera o vymedzenie vedeckej integrity, o jej charakteristiku sprevádzanú prítomnosťou hodnotovej dimenzie ako jej podstatnej súčasti. Na základe vymedzenia hodnotovej štruktúry vedeckej činnosti, ktorá spočíva na vedcoch ako subjektoch a aktéroch vedeckého poznania, otvára podľa nej autorka otázku o ich morálnej zodpovednosti. Situuje ju jednak do osobnostnej roviny aktérov/vedcov/bádateľov prejavujúcich sa ich tvorivým prínosom pre poznanie, ale aj do roviny vedeckej komunity či do podoby kolektívnej zodpovednosti. Hľadá odpovede na aktuálne otázky súčasného vývoja vedy a jej dôsledkov pre život súčasnej spoločnosti a snaží sa o šandardizáciu hodnotového rozmeru vedy. Dospieva k názoru, že integrita vedy či vedecká integrita sa opiera o zodpovednosť, ktorá má závažné spoločenské konzekvencie a kreuje étos vedy.

Oponentka odporúča udeliť Mgr. Adele Leškovej Blahovej, PhD. titul docent v odbore etika.

4. Odborné posúdenie úrovne habilitačnej prednášky a obhajoby habilitačnej práce – Záver habilitačnej komisie

Habilitačná prednáška Mgr. Adele Leškovej Blahovej, PhD. *Etika v biomedicínskom výskume (na Slovensku)* odznela pred členmi Vedeckej rady Filozofickej fakulty PU v Prešove a habilitačnej komisie dňa 3.2.2022.

Habilitantka sa vo svojej prednáške venovala metodologickým otázkam existujúceho stavu etiky v biomedicínskom výskume na Slovensku. Dôraz nekladla na inštitucionalizovanú podobu etiky v biomedicínskom výskume – posúdenie obsahu a funkčnosti relevantných etických dokumentov upravujúcich konanie profesionálov v tejto oblasti na úrovni profesijnej etiky. Prezentovala etiku biomedicínskeho výskumu na Slovensku v kontexte aplikovanej etiky, najmä ako posúdenie kvality a hĺbky odbornej diskusie vo vzťahu k danej problematike. V prvej časti prednášky venovala pozornosť pojmovému definovaniu biomedicínskeho výskumu v podmienkach Slovenska v nadväznosti na platnú vnútroštátnu legislatívu, ako aj krátkemu vstupu do jeho etickej regulácie z pozície významných medzinárodných dokumentov. V druhej časti prednášky skúmala, popisovala a hodnotila špecifika bioetickej reflexie biomedicínskeho výskumu na Slovensku.

Na Slovensku sa podľa jej názoru jedná o cieľavedomú výskumnú činnosť predovšetkým v oblasti biomedicíny (biológie a medicíny). Podmienkou je však získanie písomného informovaného súhlasu a ten môže poskytnúť len účastník výskumu. Právna úprava definuje realizáciu takéhoto výskumu na živom ľudskom organizme so zámerom získať nové spoločensky prospešné poznatky o ochrane a rozvoji zdravia ľudí. Platí pritom, že záujmy vedy a spoločnosti nemajú absolútnu prioritu. Naopak, aktuálny stav právnej a etickej regulácie biomedicínskeho výskumu (nielen na Slovensku) vychádza z prednosti bezpečnosti, t. j. minimalizácie rizika a záťaže na účastníkov výskumu a rešpektovania ich dobra – oprávnených záujmov.

Uvažovanie o etike biomedicínskeho výskumu, je potrebné podľa jej názoru rozdeliť minimálne do dvoch rovín. Prvej, ktorá reflektuje profesijnú etiku práce výskumníka (vedca). Druhej, ktorá sa pýta na

povahu a procesuálnu stránku samotného výskumu, v našom prípade najmä výskumnú prácu s ľuďmi, tzv. aplikačnú rovinu.

Z pozície aplikovanej etiky (bioetiky) neexistuje ostrá hranica medzi tematickým okruhom etiky biomedicínskeho výskumu a samotnou medicínskou, lekárskou, zdravotníckou či ošetrovateľskou etikou, príp. bioetikou v širšom kontexte, tvrdí Mgr. Lešková Blahová, PhD. Z veľkej časti je to spôsobené tým, že sa všetky menované etiky (s rozdielnou optikou) orientujú na človeka-pacienta – jeho život, zdravie, dôstojnosť, kvalitu života, čo vedie k vzájomnému prekryvaniu a difúzii jednotlivých tém a problémov vo vzťahu k pacientovi (nezriedka účastníkovi biomedicínskeho výskumu). Druhou metodologickou nejasnosťou je interdisciplinárny charakter bioetiky. Nejde teda výlučne o filozoficko-etickú záležitosť, ale o prelínanie niekoľkých metodologických prístupov k problematike hodnoty ľudského života a zdravia, budúcnosti ľudstva v kontexte biomedicíny a biotechnológií z rôznych vedných oblastí (minimálne medicíny, filozofie a etiky, práva). Tieto skutočnosti významne sťažujú možnosť presnejšie identifikovať a vymedziť nielen tematiku, ktorá tvorí okruh etiky biomedicínskeho výskumu, ale aj samotných autorov, ktorí sa týmto otázkam venujú.

Podľa jej názoru kvalita bioetickej reflexie biomedicínskeho výskumu na Slovensku sa zvýšila, obohatila o nové originálne perspektívy, nadobudla prvky transdisciplinarít, plurality a komplexnosti. To čo jej však chýba je slabšie posúdenie konkrétnych etických aspektov aplikovaného biomedicínskeho výskumu, napr. vo vzťahu k spravodlivému výberu účastníkov biomedicínskeho výskumu s následnou spravodlivou disemináciou jeho výsledkov (vrátane terapeutického prospechu pre účastníkov; etické zhodnotenie výskumu na zraniteľných a krehkých jedincoch a skupinách obyvateľstva; reflektovanie možnej kolízie a etickej ambivalencie individuálnych a sociálnych, ba dokonca kultúrne podmienených hodnôt (predovšetkým v súvislosti s realizáciou výskumu v menej rozvinutých krajinách s absentujúcou právnou a etickou reguláciou, nízkou zdravotnou gramotnosťou obyvateľstva). Len málo podľa jej názoru uvažujeme o miere a rozsahu zodpovednosti za výskum na úrovni jednotlivcov (vedcov), inštitúcií (výskumných) a spoločnosti.

Vo vedeckej rozprave habilitantka primerane reagovala na vznesené otázky a podnety z diskusie. Oponenti vyjadrili spokojnosť s jej odpoveďami. Prednesenou prednáškou Mgr. Adela Lešková Blahová, PhD. preukázala požadované odborné a pedagogické *schopnosti* zodpovedajúce úrovni vysokoškolského učiteľa vo vedecko-pedagogickej hodnosti – *docent*. Habilitačná prednáška potvrdila spôsobilosť Mgr. Adely Leškovej Blahovej, PhD. na jej vymenovanie za docenta v obore *etika*.

5. Návrh udeliť uchádzačke titul docent

Habilitačná komisia postupovala v súlade s § 76 ods. 1, 3, 4 a 6 zákona a č. 131/2002 Z .z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a na základe, predložených dokladov, oponentských posudkov, odborného posúdenia úrovne prednesenej habilitačnej prednášky, výsledku obhajoby habilitačnej práce celkovo zhodnotila pedagogickú, vedeckú (umeleckú) a publikačnú činnosť uchádzačky.

Na základe uvedeného a v súlade s § 1 ods. 15 vyhlášky č. 246/2019 Z. z o postupe získavania vedecko-pedagogických alebo umelecko-pedagogických titulov docent a profesor a v zmysle Zásad habilitačného konania o udelenie titulu docent a vymenúvacieho konania za profesora na Prešovskej univerzite v Prešove habilitačná komisia predkladá predsedníčke Vedeckej rady Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove tento návrh s odporúčaním **udelit'** uchádzačke **Mgr. Adele Leškovej Blahovej, PhD.** titul **docent** v odbore habilitačného konania a inauguračného konania **etika**.

V Prešove, dňa 3.2.2022

Predseda habilitačnej komisie:

prof. PhDr. Vasil Gluchman, CSc.

Podpis:

prítomný

Členovia habilitačnej komisie:

prof. PhDr. Petr Jemelka, Dr.

prítomný

prof. PhDr. Eugen Andreansky, PhD.

prítomný online

Oponenti habilitačnej práce:

prof. PhDr. František Mihina, CSc.

prítomný

prof. MUDr. Jozef Glasa, PhD.

prítomný online

prof. PhDr. Viera Bilasová, CSc.

prítomný